

607

DE
WARE DIENSTBODE.

DOOR DEN

EERWAARDEN PATER

PETERS C. SS. R.

Met Kerkelijke goedkeuring.

GULPEN, 1887.

DRUK VAN M. ALBERTS EN ZONEN.

'S BOSCH,

BIJ G. MOSMANS ZOON, BOEKHANDELAAR.

Per.

Vak 164

DE

WARE DIENSTBODE.

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

2944 371 4

Per 164
607

DE
WARE DIENSTBODE.

DOOR DEN

EERWAARDEN PATER

PETERS C. SS. R.

Met Kerkelijke goedkeuring.

GULPEN, 1887.

DRUK VAN M. ALBERTS EN ZONEN.

'S BOSCH,

BIJ G. MOSMANS ZOON.

Liturgische Vereeniging
Aartsbisschop van Breda
Volgnummer der Bibliotheek

1031

Door den Hoogwaardigen Pater Generaal
onzer Congregatie, Nicolaus Mauron, daartoe
gemachtigd staan wij toe dat het werkje «DE
WARE DIENSTBODE» door den WelEerwaarden
Pater Peters C. SS. R. gedrukt worde, ser-
vatis servandis.

Amsterdam 24 April 1887.

P. OOMEN, C. SS. R.

Sup. prov. Holl.

IMPRIMATUR.

P. MANNENS,

S. Theol. Doct. et Prof. Libr. Censor

Ruræmundæ, 20 Maii 1887.

INLEIDING.

— ✻ —

Bij God is geene uitzondering van personen.

Allen, oversten zoowel als onderdanen, zijn dienstknechten, dienstmaagden des Heeren. «Een is uw Meester», zeide de Zaligmaker, «en gij allen zijt broeders». (1) Slechts één is wezenlijk meester, God alleen, en te zijnen opzichte zijn wij allen aan elkander gelijk, wij allen zijn broeders en zusters. In het oog der wereld zijn ondergeschikten, zij die anderen dienen, minder in aanzien, maar daarom niet minder dierbaar aan Gods Hart. Kwijten zij zich behoorlijk van hunne plichten, dan kunnen zij groot zijn, niet in het oog der menschen, die vaak uit de hoogte op hen nederzien, maar in het oog van God, dat zeker wel het voornaamste is. Daarom heb ik gemeend, den dienstboden, die zich in hunne hoedanigheid godsdienstig en deugdzaam willen gedragen, geen ondienst te bewijzen, met eenige regelen te

1) Matth. 23, 8.

schrijven voor den dienstbaren stand. Wat hen betreft, voor wie godsdienst en deugd als eene bijzaak gelden dezen zullen zich de moeite niet geven, dit klein boekje te lezen, om niet in hun doen en laten verontrust te worden. Dezen mogen dan toezien. Maar zij die God in den persoon hunner oversten willen dienen, en prijs stellen op den naam van goede en brave dienstboden, zullen in dit boekje eene gedragslijn vinden, waaraan zij zich moeten houden, om op dien naam aanspraak te kunnen maken. Na in weinige woorden over den dienstbaren stand in het algemeen, over de voortreffelijkheid en de voordeelen van dien stand te hebben gesproken, wordt er gehandeld over de plichten die zij te vervullen hebben. Eerbied, gehoorzaamheid en getrouwheid zijn ze hunnen oversten verschuldigd. Mogen zij zich stipt van die verplichtingen kwijten, dan zal er vaak meer vrede, geluk en voorspoed in de huisgezinnen heerschen, de dienstboden zullen zich des te gelukkiger gevoelen, en op Gods bijzonderen bijstand voor latere dagen kunnen rekenen.

G
kle
sch
ar
zo
ar
da
Dv
on
ve
ze
va
de
ste
en
in

HOOFDSTUK I.

De dienstbare stand.

Gelijk er verschil is van levensstaat en er gehuwden en ongehuwden, leeken en kloosterlingen zijn, zoo ook bestaat er verscheidenheid van stand. Er zijn rijken en armen, oversten en onderdanen. Te vergeefs zou men naar een middel zoeken, om de armoede uit de wereld te verbannen zoodat er geene armen meer gevonden werden. Dwazen hebben zich met zulk droombeeld onledig gehouden, uitzinnigen hebben zich verbeeld, dat zulke hersenschim kan verwezenlijkt worden; oproerlingen verkondigen van de daken, dat er geen armen meer zouden zijn, indien het communismus, of het stelsel van de gemeenschap der goederen, en de afschaffing van het eigendomsrecht, in de wereld zegevierde. Dit alles is onzin.

schrijven voor den dienstbaren stand. Wat hen betreft, voor wie godsdienst en deugd als eene bijzaak gelden dezen zullen zich de moeite niet geven, dit klein boekje te lezen, om niet in hun doen en laten verontrust te worden. Dezen mogen dan toezien. Maar zij die God in den persoon hunner oversten willen dienen, en prijs stellen op den naam van goede en brave dienstboden, zullen in dit boekje eene gedragslijn vinden, waaraan zij zich moeten houden, om op dien naam aanspraak te kunnen maken. Na in weinige woorden over den dienstbaren stand in het algemeen, over de voortreffelijkheid en de voordeelen van dien stand te hebben gesproken, wordt er gehandeld over de plichten die zij te vervullen hebben. Eerbied, gehoorzaamheid en getrouwheid zijn ze hunnen oversten verschuldigd. Mogen zij zich stipt van die verplichtingen kwijten, dan zal er vaak meer vrede, geluk en voorspoed in de huisgezinnen heerschen, de dienstboden zullen zich des te gelukkiger gevoelen, en op Gods bijzonderen bijstand voor latere dagen kunnen rekenen.

G
kle
sch
ar
zo
ar
da
Dv
on
ve
ze
va
de
sto
en
in

HOOFDSTUK I.

De dienstbare stand.

Gelijk er verschil is van levensstaat en er gehuwden en ongehuwden, leeken en kloosterlingen zijn, zoo ook bestaat er verscheidenheid van stand. Er zijn rijken en armen, oversten en onderdanen. Te vergeefs zou men naar een middel zoeken, om de armoede uit de wereld te verbannen zoodat er geene armen meer gevonden werden. Dwazen hebben zich met zulk droombeeld onledig gehouden, uitzinnigen hebben zich verbeeld, dat zulke hersenschim kan verwezenlijkt worden; oproerlingen verkondigen van de daken, dat er geen armen meer zouden zijn, indien het communismus, of het stelsel van de gemeenschap der goederen, en de afschaffing van het eigendomsrecht, in de wereld zegevierde. Dit alles is onzin.

Zoolang de wereld bestaat zullen er armen gevonden worden; behoeftigen zal men altijd en overal aantreffen.

Zoo ook behoort het tot de onmogelijkheden, de verschillende standen in de maatschappij te willen afschaffen. Zouden allen even rijk, en eenieder zijn eigen meester zijn, dan zou men al die uithangborden van Mr. timmerman, Mr. kleermaker, Mr. schoenmaker en zoo meer, aanstonds moeten verwijderen, want wat zou dat meesterschap beteekenen, indien er geen spraak kon zijn van ondergeschikten? Wie zou, zelf meester zijnde onder een ander willen staan? zou hieruit niet volgen, dat elke huisvader alle ambachten moest verstaan? hij moest metselaar, timmerman, kleermaker, smid, schoen- en klompenmaker zijn, want wie anders zou hem hierin behulpzaam willen zijn? Zou het iemand zonder betaling doen? Dit kan men niet veronderstellen; Voor geld? Ja, maar dan zou de werkman, in de veronderstelling dat allen even rijk waren, weldra veel rijker zijn, immers hij die betalen moet wordt armer, die ontvangt, rijker, en dan is er weder ongelijkheid van

stand. Wie zou langer bij een heer of eene mevrouw willen dienen, indien men even rijk ware als zijn meester of zijne meesteres? En zou men het doen, dan toch niet voor niemendal; en zoo zouden ten slotte de meesters dienstknechten, en de dienstknechten als zijnde rijker, meesters, de meesteressen dienstmaagden, en de dienstmaagden meesteressen worden, zoodat de ongelijkheid van standen zou blijven bestaan. Zij die zich geleerd wanen zullen met al hun verstand, en zij die zich voor menschevrienden uitgeven met al hun vernuft, armoede en den dienstbaren stand niet uit de wereld kunnen verbannen. Vóór 4000 jaren waren er reeds meesters en dienstboden; had Abraham geene dienstknechten? was Agar niet eene dienstmaagd van Sara? diende Jacob Laban niet? Wat altijd geweest is, zal ook wel immer zoo blijven.

Gods wijsheid regelt alles ten beste. «Zij strekt zich krachtdadig uit van het eene einde *der wereld* tot het andere, en bestuurt alles met zachtheid». (1) Zij wil dat de eenen de anderen noodig hebben; vandaar

1) Sap. 8, 1.

dan ook de ongelijkheid van standen. Gode behooren hemel en aarde, alles is zijn eigendom, Hij kan over alles naar welgevallen beschikken. «Armoede en rijkdom,» zegt de H. Geest, «komen van God». (1) Wie zou zich durven verstouten en God vragen, waarom Hij den eenen veel, den anderen minder geeft? zijn zij die minder met aardse goederen begunstigd zijn, voor dat weinige Gode geene dankbaarheid verschuldigd? Zij die ontevreden zijn in hunnen onaanzienlijken stand waarin de goede God ze geplaatst heeft, en met afgunst nederzien op de meer gegoeden, zouden het verwijt verdienen den morrenden dienstknechten gedaan, van wie sprake is in het H. Evangelie: «Staat het mij niet vrij te doen wat ik wil? is uw oog boos, omdat ik goed ben». (2)

Eene maatschappij, waarin allen even veel te zeggen hadden, zonder oversten en zonder ondergeschikten is niet denkbaar. Om alle wanorde te voorkomen, wijst God eenieder zijne plaats aan die hij in de samenleving moet innemen. Hij bekleedt den eenen

1) Eccli. 11, 14. — 2) Matth. 20, 15.

met het gezag, terwijl Hij den anderen de plichten van onderdanigheid voorschrijft. Even gelijk Hij de voeten aan het menschelijk lichaam beneden plaatst, en deze zoowel als de handen dienstbaar maakt voor het hoofd, zoo heeft Hij ook eenige personen beneden de anderen geplaatst, opdat zij der maatschappij, dat groote lichaam ten dienste zouden zijn. Waarom moet ik dan juist anderen dienen, zult gij misschien denken, kon ook ik geen meester of geene meesteres zijn, dan zouden er nog dienstboden in overvloed wezen? Maar wanneer allen zóó dachten, dan waren er geene meer, en wie zou u dan dienen? als heer of mevrouw zoudt gij toch ook gaarne dienstboden hebben. Vragen, waarom de eene moet dienen en de andere gediend worden, waarom sommigen oversten, anderen ondergeschikten moeten zijn, staat bijna gelijk met de vraag, waarom eenigen uit rijke, anderen uit meer behoeftige ouders geboren worden, daar het gebrek aan fortuin doorgaans de reden is waarom men gaat dienen. Wie zal deze vraag kunnen beantwoorden, wie anders dan God? omdat Hij het zoo gewild heeft, daarom is het ge-

schied. Veronderstelt eens: In eene woning zijn dienstboden in menigte, en de heer des huizes zou het aan een eenieder vrijlaten dat werk te verrichten, hetgeen het meest met hunne neiging overeenkomt, al zouden ook allen dezelfde genegenheid hebben, hoe zou het er dan uitzien in dat huis? zou er geene groote ongeregeldeheid en verwarring heerschen. Allen zouden bijv. de bovenvertrekken willen verzorgen, wie zou dan koken? wie de deur openen? wie beneden vegen en schrobben? Eenieder begrijpt dat in zulk huis geen orde kan en voortdurend verwarring moet zijn. Welnu de goede God is de huisvader van het menschelijk geslacht, Hij is de Heer des huizes, dat is, van deze wereld, wij allen zijn in zijnen dienst. Welke onbeschrijfelijke wanorde zou er dan in de wereld heerschen, indien allen dezelfde bediening zouden willen waarnemen, eenieder overste, niemand onderdaan wilde zijn, eenieder gebieden, niemand gehoorzamen wilde, in één woord, indien het aan eenieder vrijstond, eene plaats in de maatschappij naar goedvinden uit te kiezen. Wat de menschen onderling nimmer tot stand konden brengen,

dit heeft de goede God door zijn alwijs bestuur geregeld. Indien nu elkeen tevreden ware met de plaats door Gods voorzienigheid hem of haar aangewezen, dan zou de samenleving gelijken op een groot wel geregeld huis, waarin de beste verstandhouding zou bestaan, onderlinge liefde gepaard met wederzijdsche behulpzaamheid heerschen, en welvaart bloeien zou. Eenigen beschouwen den dienstbaren stand, als eenen onder vele opzichten ongelukkigen of althans alles behalve benijdenswaardigen stand, sommigen zelfs schijnt het juk der dienstbaarheid schier ondragelijk. Ik wil niet ontkennen dat deze stand zoowel als elke andere zijne onaangenaamheden en moeielijkheden heeft, maar de vraag is, of zij die in overheid geplaatst zijn en aan anderen hunne bevelen moeten geven, niet met meer zwarigheden te kampen hebben? Men gelooft het in het algemeen niet en men kan het zich ook moeilijk verbeelden, indien men het niet heeft ondervonden. Het is nochtans voor een schaapherder veel gemakkelijker zijne schapen te hoeden en te geleiden, dan voor een overste zijne onderdanen te bestieren. Al zijne scha-

pen bevredigen, zoodat zij rustig grazen is niet moeielijk, maar wie is de overste die al zijne onderdanen tevreden kan stellen, zoodat er altijd onder hen rust en vrede heerscht? Vele dienstboden bevinden zich dan ook veel gelukkiger in hunnen stand, dan de oversten die zij dienen. Meer dan eens heeft eene dienstmaagd mij gezegd: ik zou met mevrouw niet willen ruilen. Wellicht zou hun getal nog grooter zijn, indien zij de verhevenheid van hunnen stand beter begrepen.

HOOFDSTUK II.

De voortreffelijkheid van den dienstbaren stand.

Met betrekking tot de verschillende staten des levens, bestaat er een groot onderscheid. De eene is volmaakter dan de andere. Het geloof leert ons dat de maagdelijke staat verhevener is dan de gehuwde, dat de oversten verhevener zijn dan de onderda-

nen; doch met al den eerbied, dien wij aan personen, om hunnen hooger rang in de maatschappij verschuldigd zijn, bestaat er bij God geen wezenlijk onderscheid tusschen personen van verschillende standen; bij God zijn allen gelijk. Wanneer de Apostel Paulus de heeren aanspoort tot welwillendheid jegens hunne dienstknechten, bedient hij zich van de volgende beweegreden: «daar gij weet, dat èn hun èn uw Heer in den hemel is, en dat er bij Hem geene aanneming van personen is». (1) Doch is er bij God, met betrekking tot den rang dien iemand in de maatschappij bekleedt, eigenlijk geene aanneming van personen, toch heeft Hij eene zekere voorliefde voor hen die minder van stand en ondergeschikt zijn, mits zij zich de dienstbaarheid getroosten, en geene heerschappij over anderen willen uitoefenen. De kiem van heerschezucht ligt in 's menschen bedorven hart, en eenieder is volgens zijne natuur genegen zich boven anderen te verheffen. Ten tijde des Zaligmakers kenmerkten zich de heidensche regeerders door heerschezucht en onderdruk-

1) Ephes. 6, 9.

kende heerschappijvoering. Zoo iets mocht volgens zijn voorschrift, onder zijne leerlingen niet plaats hebben; integendeel Hij maande hen aan tot dienstbare ootmoedigheid: »Al wie onder u,» zeide Hij, «groot wil worden, zij uw dienaar». (1) Wie in het hemelsch koninkrijk van Christus groot wil zijn en uitsteken, moet hier niet heerschzuchtig zich boven anderen verheffen, maar veel meer zich zoo gedragen, als ware hij hun dienaar: «Wie onder u de eerste wil wezen zal uw dienstknecht zijn,» zoo voegde Hij er bij en Hij wees hen op zijn eigen voorbeeld: «Gelijk de Zoon des menschen niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen.» «Wie is grooter,» zoo sprak Hij zijn leerlingen toe «die aanzit, of die bedient? Is het niet die aanzit? Ik echter ben in uw midden als een die bedient». (2) Als wilde Hij zeggen: gij moet als mijne leerlingen ook het voorbeeld volgen, dat Ik u gegeven heb; Ik, uw Heer en Meester ben in uw midden, als ware ik uw dienaar. En in waarheid: heeft Hij, wien duizendmaal duizend Engelen dienen, zijne schep-

1) Matth. 20, 26. — 2) Luc. 22, 27.

sele
het
ged
wer
zijn
was
voo
zeg
aan
dan
wor
lon
wa
zijn
her
erf
den
sch
boe
vor
Me
om
die
der
he
zie

selen niet gediend op aarde? Heeft Hij in het huisje van Nazareth Maria en Jozef niet gediend? Heeft Hij daar de vernederendste werkzaamheden niet verricht? Heeft hij met zijne goddelijke handen, niet de voeten gewasschen van zijne apostelen? Is het dan voor een dienstbode niet eervol te kunnen zeggen: mijn leven als ondergeschikte is aan dat van mijn Verlosser gelijkvormiger dan het leven van hen die door mij bediend worden. Dit begreep de H. Paschalis Baylon. Zijn meester, dien hij getrouw diende, was zeer met hem ingenomen. Getroffen door zijne buitengewone godsvrucht, wilde hij hem tot zijn zoon aannemen en algemeen erfgenaam maken van al zijne goederen. Met den meest mogelijken eerbied bedankte Paschalis zijn meester voor zulk vereerend aanbod, overtuigd, dat hij hierdoor meer gelijkvormigheid zou erlangen met zijn goddelijken Meester, die op aarde was gekomen, niet om gediend te worden, maar om zelf te dienen. Vandaar dat de heiligen, die met den geest Gods bezielde waren, ongaarne heerschappij uitoefenden over anderen, en zich met innige voldoening hieraan zouden

hebben onttrokken, ware het dat Gods wil of de gehoorzaamheid hen hiertoe niet verplichtte. Anderen te dienen en onder de gehoorzaamheid te staan, was in hun oog verkieselijker en verdienstelijker tevens, dan te gebieden en gediend te worden. Dat God eene zekere voorliefde heeft voor eenvoudige menschen die niet tot den gegoeden stand behooren en door handenarbeid in hun onderhoud moeten voorzien, blijkt hieruit reeds dat Hij eene, niet door de fortuin rijk begiftigde Maagd tot Moeder, en een eenvoudigen ambachtsman tot pleeg- of voedstervader heeft uitgekozen, in wier gezelschap Hij steeds een eenvoudig leven leidde op aarde, immer er op bedacht hun in alles te gehoorzamen. Toen Jesus zijn openbaar leven begon, koos Hij leerlingen uit, die Hem zouden volgen, en wie waren deze? Behoorde zij niet tot de eenvoudige volksklasse? Waren zij niet meerendeels armoedige visschers? Hij had eene rijke en vorstelijke Maagd tot Moeder, machtige en hoog geplaatste personen tot zijne leerlingen kunnen uitkiezen, maar Hij liet zijne keuze vallen op menschen van geringeren stand,

deze had iets aantrekkelijks voor Gods Zoon op aarde. Uitgenoodigd door een hofbeambte om zijn zoon die op sterven lag te komen bezoeken en te genezen, genas Hij hem van verre door dit enkel woord «ga! uw zoon leeft,» maar Hij ging hem niet bezoeken. Toen echter een dienstknecht van een zekeren hoofdman op sterven lag, was Jesus aanstonds bereid met de ouderlingen der joden die tot Hem gezonden waren, mee te gaan om den dienstknecht te genezen. Het is waar, de Heere Jesus heeft de rijken en machtigen der aarde niet verstooten, maar in gansch zijn sterfelijk leven straalt toch eene zekere voorliefde door die Hij den armen en nederigen van stand toedroeg. Arme herders waren de eersten die Hij tot zijne kribbe riep, na hen kwamen de koningen. Riep Hij ook een tolbeambte met name Mattheus tot zijn leerling, de eersten door Hem geroepen waren toch arme visschers die met handenarbeid in hunne tijdelijke behoeften moesten voorzien. Ontving Hij met groote minzaamheid den raadsheer Nicodemus die zich bij nacht tot Hem begaf om te worden onderwezen, het waren toch meestal

eenvoudige menschen uit het volk in wier midden Hij zich bevond, en die Hij op eene wondervolle wijze voedde door het brood te vermenigvuldigen nadat zij drie dagen lang naar de woorden die van zijne goddelijke lippen vloeiden, geluisterd hadden.

Telt men onder de eerste Christenen door God tot het geloof geroepen voorname personen zooals een Nicodemus, een Jozef van Arimathea en andere, verreweg het grootste getal waren menschen uit de volksklasse. Dit zien wij in den eersten brief van den Apostel Paulus aan de Korinthiërs: «Ziet op uwe roeping, broeders,» zoo schrijft hij, «dat er niet velen wijzen naar den vleesche zijn, niet velen machtigen, niet velen edelen; maar het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, om de wijzen te beschamen». (1) Als wilde Hij met andere woorden zeggen: merkt eens op hoedanigen gij zijt, die tot het geloof in Christus Jesus geroepen wordt, dat er onder u niet vele wereldwijzen zijn, niet vele hooge staatsbeambten en veel vermogende personen, niet velen van aanzienlijke geboorte, maar wel dezulken, op welke

1) I Corinth. 1, 26.

men als onbeschaafden, onkundigen en dwazen, met minachting nederziet; zulke menschen heeft Hij tot zijne geroepenen gemaakt, om de wijzen te beschamen. Ook de H. Apostel Jacobus, wanneer hij den rijken hunne onmeêdoogende handelwijze met betrekking tot de armen onder het oog brengt, wijst hen op Gods gedrag jegens hen, met de volgende woorden: «Hoort, mijne ~~z~~er geliefde broeders! heeft God niet de armen in deze wereld uitverkoren, om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van het Koninkrijk, dat God beloofd heeft aan die Hem liefhebben». (1)

Bestaat er bij de menschen onderscheid tusschen standen, tusschen heeren en dienstboden zoodat de eersten in den regel meer geëerd en geacht, de laatsten vaak geminacht worden; bij God is geene aanneming van personen, partijdigheid bestaat bij God niet, Hij is de heer én der heeren én der dienstboden. Beiden zijn Hem dierbaar, beiden zijn 'het maaksel zijner handen, niet slechts als menschen, maar ook in hunne hoedanigheid als rijke en arme menschen.

1) Jac. 2, 5.

Immers er staat geschreven: «Rijk en arm ontmoeten elkander; de Heer heeft ze beiden gemaakt». (1) Met andere woorden: daar er geene maatschappij bestaat zonder dit verschil in stand onder de menschen, heeft de Voorzienigheid dit verschil gewild, tot heil der maatschappij. Behalve de rijken die leven van hunnen overvloed en de armen die door liefdadige personen ondersteund worden, zijn er ook die door den arbeid en door anderen te dienen in hun onderhoud moeten voorzien. Dezen vormen een tusschenstand die meer gelijkvormig is aan het leven van Christus op aarde die gekomen is om te dienen, en aan dat der Apostelen. Immers de H. Paulus zeide: «voor hetgeen ik behoefde en zij die bij mij waren, zijn deze handen dienstbaar geweest». (2) De gedachte alzoo dat de Godmensch zelf heeft gediend op aarde, dat de apostelen en zoo vele heiligen die hunne voetstappen drukten bij voorkeur gediend hebben, en dat zij allen liever gehoorzaamden dan aan anderen te gebieden, moet de dienstboden hunnen stand doen hoogschatten en bemin-

1) Prov. 22, 2. — 2) Act. Apost. 20, 34.

nen, temeer omdat aan dezen stand meer tijdelijke en vooral geestelijke voordeelen verbonden zijn.

OOFDSTUK III.

De voordeelen van den dienstbaren stand.

Er zijn er niet weinigen, die het dienen moede, vurig verlangen op hunne beurt ook eens bevelen te kunnen geven. Het is den mensch, die van natuurswege hoovaardig is eigen, liever overste dan onderdaan te zijn, te gebieden dan te gehoorzamen. Maar het is de vraag of het overheidsambt den mensch wel het geluk en genoegten verschaft, dat menig een zich hiervan voorspiegelt. Het is waar, een overste heeft onder menig opzicht meer vrijheid, maar deze wordt vaak belemmerd door de onwilligheid der onderdanen. Door hen zijn gezag miskend te zien, veroorzaakt hem niet zelden eene bittere smart. Wil hij den vrede bewaren dan moet hij zich soms menig offer

getroosten, de grillen en luimen der onderdanen dikwijls onopgemerkt laten voorbijgaan, zoodat het spreekwoord: «die baas is, doet wat hij wil,» maar zeer zelden bewaarheid wordt, althans indien hij een overste wil zijn zooals het behoort. Dikwijls hoort men dan ook oversten bitter klagen over hunne dienstboden, wellicht meer dan de dienstboden over de oversten. En ondanks de moeite die men zich geeft, de offers die men zich getroost, de toegevendheid die men zich laat welgevalen, kan men allen niet tevreden stellen. De verschillende karakters der ondergeschikten, de jaloerschheid die vaak onder hen heerscht, de praatzucht van dezen, de trouwloosheid van genen, zijn niet zelden zware kruisen waaronder een overste gebukt gaat. Een onderdaan echter verricht zijne hem voorgeschreven bezigheden, en behoeft zich over dat alles niet te bekommeren. Na den verrichten arbeid begeeft hij zich zonder zorg te rust, terwijl een overste hoogst zelden bij het eindigen van den dag dien van morgen zorgeloos te gemoet ziet. Beslommeringen van allerlei aard veroorzaken hem vaak gedurende den nacht, sla-

pelooze uren. Hij moet op alles letten, allen bewaken, voor alles zorgen. Zijn heer of zijne schuldenaren op zijn tijd te kunnen voldoen vordert overleg en spaarzaamheid, terwijl hij tevens den dienstboden het door hen verdiende loon en het noodige voedsel geven moet. Wat dit laatste betreft, hierover bekommert zich een dienstbode niet. Velen die thans gebieden moeten zich met een tamelijk karig voedsel tevreden stellen, dat hun vroeger in overvloed werd gegeven. Was weleer een betrekkelijk schoon en zindelijk huis, een ruim vertrek hunne woning, met een onbeduidend huisje en eene bekrompe woning moeten zij zich thans behelpen, terwijl hunne kleeding met die van weleer niet meer kan vergeleken worden. Het lijdt derhalve geen twijfel of het is, ik zeg niet met alle, maar toch met vele dienstboden, betrekkelijk de zorgen, de woning, de kleeding en het voedsel beter gesteld, dan met anderen die zelf hunne bevelen moeten geven.

Dit weinige moge voldoende zijn, om te doen zien dat de dienstboden, bij vele oversten vergeleken, wat het tijdelijke en licha-

melijke betreft, niet altijd op den achtergrond geplaatst zijn. Het geestelijk voordeel echter der dienstbaarheid overtreft verreweg het tijdelijke.

Zeker is het dat wij allen eens zullen staan voor den rechterstoel van Christus, en een iegelijk van ons, aan God rekenschap zal geven voor zich zelven. (1) Het is schrikkelijk voor dien goddelijken en onverbiddelijken rechter te verschijnen, wiens oog alles gezien, wiens oor alles gehoord, wiens hand alles heeft opgeteekend. Wie onzer zou niet vreezen rekenschap te moeten afleggen van alle zijne persoonlijke daden, daar Hij zelf die ons oordeelen moet gezegd heeft: «ik zeg u: van alle ijdel woord, hetwelk de menschen zullen gesproken hebben, zij zullen rekenschap daarvan geven op den dag des oordeels». (2) Wie onzer zou met den H. Man Job niet uitroepen: wat zal ik doen als de Heer zal zijn opgestaan om te oordeelen? en met David: indien gij de ongerechtigheden gadeslaat Heer, Heere, wie zal bestaan. Maar indien het oordeel dat Hij, die de harten en nie-

1) Rom. 14, 10, 12. — 2) Matth. 12, 36.

ren doorgrondt, zal vellen, reeds streng is voor eenieder, strenger en schrikwekkender zal het zijn voor hen die in overheid geplaatst zijn. Zij moeten niet alleen rekenschap geven van hunne persoonlijke daden, maar ook van die hunner onderdanen. Immers zij misdoen grootelijks, zegt de H. Alphonsus: (1) 1° indien zij zonder eene wet-tige reden hunne dienstboden beletten op zon- en feestdagen de H. Mis bij te wonen, of hen slavelijken arbeid doen verrichten; 2° hun dat bevelen, hetgeen zonder groote zonde niet geschieden kan; 3° de gelegenheid tot zonde dulden die ze beletten kunnen; 4° hen die zwaar misdoen, niet verbeteren, of hen niet vermanen of berispen, die, hetgeen ter zaligheid noodig is verwaarloozen; 5° wanneer zij hem of haar, die de kinderen of andere dienstboden door woorden, door het voorbeeld of slechte zeden zou bederven, en na gewaarschuwd te zijn zich niet betert, in huis houden en niet wegzenden. Van dat alles, en van het stipt nakomen van hunne plichten als oversten, zal hun eene strenge rekenschap gevraagd

1) Mor. 2, l. 4. Tract. 3. No. 342.

worden in het oordeel. En wat zal het hun baten oversten geweest te zijn, indien het verzuimen van hunne plichten juist de oorzaak is van hunne verwerping? Vele oversten gaan verloren, die als ondergeschikten hunne zaligheid zouden hebben bewerkt. Niet de arbeid, de zorg, de vermoeyenis aan het overheidsambt verbonden deden de heiligen hiervoor terugdeinzen, immers den arbeid zochten zij, maar de verantwoordelijkheid eens oversten was de eenige reden waarom zij het ambt van overste vreesden en den voorkeur gaven als een ondergeschikte hun leven te slijten. De gehoorzaamheid alléén was in staat hen aan anderen te doen gebieden, indachtig hetgeen er geschreven staat «zij die over anderen gesteld zijn zullen een allerstrengst oordeel ondergaan.» (1) Maar al zou een overste zich ook behoorlijk kwijten van de plichten aan zijn staat verbonden, hij is toch altijd meer dan een onderdaan aan bekoringen van hoovaardij blootgesteld. De duivel, de hoovaardigheid zelve, zal niet nalaten hem op zijne bediening te wijzen om hem hoo-

1) Sap. 6. 6.

vaa
opv
de
hoo
rius
ger
ter
sch
kel
wa
tre
lei
He
me
sch
de
de
ge
ni
he
ge
sc
ee
m
or

vaardige gedachten van zich zelve te doen opvatten, en, een hoovaardig mensch zegt de H. Augustinus, is eene groote ellende. De hoovaardigheid is volgens den H. Gregorius (1) het zekerste teeken der verworpeningen. God immers weerstaat den hoovaardige, terwijl Hij den ootmoedige zijne genade schenkt. Uit dit weinige kan men gemakkelijk afleiden dat een ondergeschikte, én wat het tijdelijke én wat het geestelijke betreft, vaak een geruster en gelukkiger leven leidt, dan hij die over anderen gesteld is. Het is waar; onder zeker opzicht geniet hij meer vrijheid, maar ter oorzake van verschillende bijkomende omstandigheden, van de onophoudelijke zorg die op hem rust, en de voortdurende waakzaamheid die van hem gevorderd wordt, moet een goede overste niet zelden het offer brengen van zijne vrijheid, en zich eene zekere ondergeschiktheid getroosten in het midden zijner ondergeschikten. Zouden derhalve de voordeelen die een overheidspersoon geniet, grooter en menigvuldiger schijnen, dan die welke een ondergeschikte ten deel vallen, meestal be-

1) Mor. I. 34. c. 18.

staan ze in de verbeelding, niet in werkelijkheid. De dienstbare stand is alzoo niet te versmaden. Men mag met eene zekere minachting niet neerzien op een stand, dien Christus zelf op aarde uitgekozen en waarvoor Hij eene zekere voorliefde aan den dag heeft gelegd. Meer dan eens heeft een huisgezin zijn geluk te danken aan een goede dienstbode. Heeft God niet het huis van Putiphar gezegend ter oorzaak van den deugdzamen Jozef die hem diende? Was dit ook niet het geval met Laban, zoolang de brave Jacob hem diende? Hetgeen plaats vond in het huis van Putiphar en in dat van Laban, geschiedt nog in onze dagen, zoodat sommige huisgezinnen hun tijdelijk welvaren en soms hun geestelijk welzijn, grootendeels aan eerbiedige, getrouwe en gehoorzame dienstboden verschuldigd zijn. Eerbied, getrouwheid, en gehoorzaamheid zijn immers de plichten waarvan zij zich met betrekking tot hunne oversten moeten kwijten.

H
bor
dan
voe
kw
bro
wa
de
bro
rij
ge
te
va
wi
de
be
zij
sti
vlo

OOFDSTUK IV.

De Plichten der dienstboden.

Her bestaan verschillende staten des levens waaraan afzonderlijke verplichtingen verbonden zijn. Is de eene levenstaat verhevener dan de andere, allen zijn in zich goed. Het voornaamste is, dat eenieder zich behoorlijk kwijte van de plichten die zijn staat meê-brengt. Zoo zijn er ook verschillende standen, waarin God, tot handhaving der maatschappij de menschen geplaatst heeft, en elke stand brengt weder zijne verplichtingen mede. Den rijken heeft God geene aardsche schatten geschonken, om volgens goedvinden er over te beschikken, maar om er een goed gebruik van te maken, zooals God het verlangt, wiens rentmeesters zij zijn. Op de armen rust de plicht, zich in hun lot aan Gods alwijze beschikking te onderwerpen. Moet eenieder zijn evenmensch door een goed voorbeeld stichten, dan moeten hooggeplaatste en invloedrijke personen, wier slecht voorbeeld

een allerverderfelijksten invloed uitoefent op het gewone volk, uitmunten in godsdienst en deugd. Van de werklieden wordt trouw en eerlijkheid, van de meesters waakzaamheid, rechtvaardigheid en billijkheid gevorderd. De oversten moeten zorg dragen voor het geestelijk welzijn hunner onderdanen, hen met liefde en eene vaderlijke goedheid behandelen. Van het min of meer stipt vervullen van zulke plichten hangt het af, of zij hunnen stand eer aandoen, en hunne waardigheid naar behooren weten te beseffen. Ook de dienstbare stand heeft zijne verplichtingen, en wil een dienstbode een goede, een ware dienstbode zijn dan moet hij zijne meesters en meestereszen eerbied, getrouwheid en gehoorzaamheid bewijzen.

§ I.

De eerbied den oversten verschuldigd.

In eene burgerlijke maatschappij waaruit alle verschil van stand en elk gezag zouden verbannen zijn, kan niets anders dan wanorde heerschen. Zulke maatschappij is zelfs niet denkbaar. Daarom heeft de goede

God.
over
nen
leen
over
de d
wor
verp
dege
dige
H. I
mac
wie
zich
de
oefe
deze
dige
zich
men
van
ben
den
ond
eerl
1)

nt op
dienst
w en
heid,
derd.
r het
hen
d be-
ullen
hun-
rdig-
Ook
ngen,
ware
esters
d en

God, om het algemeen welzijn te bevorderen, overheden aangesteld, dat is, eenigen personen eene zekere macht over anderen verleend, hen met eenig gezag bekleed dat zij over anderen uitoefenen. Zij die staan onder de door God aan sommigen verleende macht, worden onderdanen genoemd. Dezen zijn verplicht het wettig gezag te erkennen, en degenen die over hen gesteld zijn te eerbiedigen. «Immers, er is geene macht», zegt de H. Paulus, «dan van God, en de bestaande machten zijn van God verordend. Derhalve wie zich tegen de macht verzet, die verzet zich tegen Gods verordening.» (1) Daar nu de meesters en de meesteressen gezag uitoefenen over hunne dienstboden, moeten deze dat door God verordend gezag eerbiedigen; doen zij zulks niet, dan verzetten zij zich niet slechts tegen hunne oversten als menschen, maar tegen de verordening van God van wien de oversten die macht ontleend hebben, en dus tegen God zelven, die, terwijl Hij den oversten de macht verleent, ook tevens den onderdanen den plicht oplegt, die macht te eerbiedigen. Hieruit volgt dus dat de dienst-

igd.
aruit
gezag
s dan
ij is
goede

1) Rom. 13. 1. 2.

boden hunnen oversten eer bewijzen moeten, niet ter oorzaak van louter burgerlijke beleefdheid, of om wille des vredes, maar omdat zij hiertoe in geweten verplicht zijn; want, zegt de H. Paulus: «die zich *tegen de macht* verzetten, brengen een strafoordeel over zich zelve». Zonder zonde kunnen dus de dienstboden het gezag der oversten niet miskennen, en die zonde is zwaarder naarmate de oneerbiedigheid grooter is. Bij niet weinigen laat de eerbied den oversten verschuldigd veel te wenschen over. Zijn zij van de groote gave des geloofs verstoken, dan kan het niet anders of zulke dienstboden blijven vaak te kort aan den eerbied den oversten verschuldigd. Immers hun eerbied steunt op louter menschelijke beweegredenen. De eenen zullen hunnen meesters of meesteressen eerbied toedragen uit eene natuurlijke toegenegenheid, waartoe de goede hoedanigheden der oversten aanleiding geven; de anderen in de hoop op eene ruimere geldelijke belooning; sommigen uit vrees van uit hunnen dienst ontslagen te worden. Dewijl deze beweegredenen geen vasten grondslag hebben, en naar omstan-

digheden veranderen, zal de eerbied niet steeds dezelfde zijn. Katholieke onderdanen moeten zich boven zulke natuurlijke be- weegredenen verheffen, en hunne oversten eerbiedigen, niet omdat zij deze of gene goede hoedanigheid in hen bespeuren, ook niet uit tijdelijk winstbejag, maar omdat God het wil. Gods H. Wil moet de eenige reden zijn van hunnen eerbied, en daar deze steeds onveranderlijk blijft, moet hun eerbied ook steeds dezelfde zijn, met betrek- king tot allen die over hen gezag uitoefenen.

Gaarne wil ik toegeven, dat niet allen die in overheid geplaatst zijn, zich voor- beeldig gedragen; helaas! er zijn er maar al te veel, wier godsdienstigheid alles be- halve stichtend is, wier zedig gedrag den toets niet kan doorstaan; maar daarom zijn hunne onderhoorigen niet van den hun ver- schuldigden eerbied ontslagen. Niet alles wat de oversten doen, kunnen of mogen de dienstboden goedkeuren; maar, al zouden de gepleegde daden ook nog zoo afkeurens- waardig zijn, de overheidspersoon die ze verricht moet toch geëerbiedigd worden. Immers de ware dienstboden beschouwen

hunne oversten niet als menschen maar als plaatsbekleeders van Christus, wien zij in den persoon van hunne meesters eerbiedigen. Een aardsche Koning vordert dat men zijne gezanten eerbiedige, en de oneer hun aangedaan, beschouwt hij als eene beleediging tegen hem zelven gepleegd, omdat zij zijnen persoon vertegenwoordigen. Zoo ook beschouwt God de oneerbiedigheid der onderdanen met betrekking tot hunne oversten, als eene beleediging Hem zelven aangedaan, omdat zij in hunne hoedanigheid van oversten zijne plaats bekleeden. Dit verliezen die dienstboden maar al te veel uit het oog, wier gedrag ten opzichte van hunne oversten alles behalve eerbiedig is. En hun getal is helaas! vooral in onze dagen maar al te groot. Niet zelden moeten de oversten, in plaats van te bevelen, de onderdanen vriendelijk verzoeken, dit of dat werk te verrichten, en bevalt het hun niet, dan wordt het of wel geweigerd, of wel, niet dan na veel tegenspreken en grove oneerbiedigheid verricht. Zouden de oversten, zooals het hun plicht is, hen vermanen over hunne niet stichtende levenswijze, dan luidt

vaak het antwoord: als wij ons werk maar verrichten, dan behoeft gij u niet met ons te bemoeien, en wij zullen ons aan uwe opmerkingen niet storen. Wordt hun het verlof geweigerd zekere plaatsen of personen te bezoeken of tot zeer laat in den avond, ja schier tot middernacht uit te blijven, dan dreigt men aanstonds den dienst te verlaten, en men wil op deze wijze de oversten dwingen datgene toe te staan wat zij vaak in geweten niet mogen veroorloven. «Geeft aan allen,» zegt de H. Paulus, «wat gij schuldig zijt ontzag, wien gij ontzag, eerbied, wien gij eerbied *schuldig zijt*.» (1) Den Koning zijn de onderdanen, den ouders de kinderen, den oversten de dienstboden eerbied verschuldigd. Eenige dienstboden meenen zich aan dien, door hen verschuldigden eerbied te mogen onttrekken, onder voorwendsel dat de handelwijze der oversten ten hunnen opzichte, alles behalve loffelijk is. Mijn meester, zeggen de eenen, gaat zich te buiten aan den drank en gedraagt zich soms als een waanzinnige; mijne meesteres, zeggen anderen, is een lastig mensch, zij kan

1) Rom. 13. 7.

geene dienstboden houden, nooit is ze tevreden, altijd knort ze en niet zelden scheldt ze ons uit voor onrechtvaardige, vadzige en luie dienstboden, dikwijls beticht ze ons nu met dit, dan met dat, waaraan wij volkomen onschuldig zijn. Hoe kunnen wij haar eerbiedigen? Ik wil eens toegeven dat de overste is, zooals gij voorgeeft, lastig, gramoedig, wispelturig, onverdraagzaam en wat nog al meer is, dan kunt gij, volgens de gemaakte voorwaarde wel den dienst verlaten, maar zoolang gij in haren dienst zijt, moet gij het gezag erkennen en dus verschuldigden eerbied bewijzen, niet alsof gij dien toondet aan een louter mensch, maar als aan Christus zelven, wiens plaats zij bekleedt. Maar hoe! zult gij vragen, kunnen zulke meesters en zulke meesteressen wier gedrag veel te wenschen over laat, de plaatsbekleeders zijn van Christus die de heiligheid zelve is? Moeten dan allen, zoo vraag ik op mijne beurt, die de plaats van Christus bekleeden, uitmunten in deugd en heiligheid? Waar staat dit geschreven? De oversten wien, volgens den H. Paulus, de dienstknechten eerbied moesten bewijzen

waren meestal joodsche of heidensche meesters, en dus ver van de heiligheid verwijderd. De H. Apostel spreekt van de oversten in het algemeen zonder onderscheid te maken van godsdienstige of ongodsdienstige overheden, en daarom moet gij uwe oversten niet als mensch beschouwen, maar als uwe oversten; en in deze hoedanigheid bekleeden zij de plaats van Christus. Als zoodanig hebben dan ook de heilige dienstboden, zooals eene H. Zita, eene heilige Nothbergis en anderen hunne oversten steeds beschouwd, en hen met den meesten eerbied bejegend.

Aan dezen eerbied, door de dienstboden hunnen oversten verschuldigd, blijven zij te kort, die hunne meesters of hunne meestersen met stugge en bitse woorden toespreken, altijd een kort en stuursch antwoord geven, hun ja of neen toesnauwen zonder den titel van mijnheer, mevrouw, mejuffrouw, baas of vrouw die hun toekomt er bij te voegen; die eene gepaste opmerking niet kunnen verdragen, zich hierover wrevelig toonen, en al mompelende heengaan; die uren en soms dagen lang met een zuur en onvriendelijk gelaat

door het huis gaan, zonder nauwelijks een enkel woord te spreken; die hunne werkzaamheden met een zichtbaren weerzin en op gramstorige wijze verrichten; die nu dit dan dat weten af te keuren en de handelwijze der oversten gestadig gispfen, zich altijd ontevreden toonen nu eens over het eten en drinken dan weder over hun werk, ofschoon dat meer dan voldoende, en dit niet te zwaar is. Sommige dienstboden gaan nog verder, en durven den oversten smaad- en scheldwoorden naar het hoofd slingeren. Het is waar, zoo iets gebeurt meestal in een staat van opgewondenheid; maar moeten zij deze altijd onderdrukken, vooral tegenover hunne oversten wien zij steeds eerbied verschuldigd zijn. Nog zijn er anderen die hunne oversten niet alleen niet eerbiedigen, maar ook over hen in de tegenwoordigheid van anderen zeer oneerbiediglijk spreken. Zij vertellen hunne gebreken aan al wie het hooren wil, en niet zelden worden deze vergroot, om niet te zeggen dat zij zich aan lastertaal schuldig maken. En gaat men ook zóó ver niet, dan gebeurt het toch niet zelden, dat, waar meerdere dienstboden

zijn, zij zich onderling op eene oneerbiedige wijze over hunne oversten uitlaten, waardoor zij elkander opwekken en tot verzet aansporen. In mijn vorigen dienst, zegt de eene werd niet gelet op het eten en drinken, wij hadden alles in overvloed. Hier kijkt men u op de vingers, en wij hebben juist genoeg om te leven; waar ik vroeger woonde, zegt de andere, begreep men nog wat eene dienstbode toekomt, hier wordt u niets gegund; hadde ik van te voren geweten, zegt een derde, hoe hier de dienstboden behandeld worden, dan ware ik hier niet gekomen, er waren toen tien diensten voor een, waar ik het beter zou gehad hebben dan hier in dezen akeligen dienst. Dergelijke gesprekken hebben helaas! maar al te dikwijls onder dienstboden plaats, waardoor de verschuldigde eerbied gekrenkt en het gezag miskend wordt. Gebeurt het nu dat eene jonge dienstbode die voor het eerst het ouderlijk huis verlaat, ongelukkiger wijze, zulke kameraden aantreft, dan loopt ze gevaar nooit eene ware dienstbode te zullen worden, dat is, vol eerbied voor hare overheid. Zeker er zijn vele dienstboden die

hunnen plicht beseffen, zich voorbeeldig gedragen, en loffelijke getuigschriften toonen kunnen. Maar ook anderen verliezen hunne verplichting schier geheel en al uit het oog, zoodat zij ieder oogenblik van dienst veranderen en ten slotte geen fatsoenlijken dienst meer krijgen kunnen, ter oorzaak van hunne oneerbiedige handelwijze. En als gij mij nu vragen zoudt, wat toch wel de oorzaak is waarom sommige dienstboden dien verschuldigen eerbied weigeren, dan luidt het antwoord: De eerste en de voornaamste oorzaak is, gebrek aan geloof.

Den dienstboden is men het verdiende loon schuldig, men mag het hun niet onttrekken; voor niets behoeven zij niet te dienen, en verhuren zij zich waar hooger loon te verdienen is, dan heb ik er vrede mee, mits die oversten godsdienstig zijn en daar geene gevaren bestaan voor hunne ziel, en zij even goed als elders hunne godsdienstige plichten kunnen waarnemen; maar het tijdelijk voordeel of de vrees van eene winstgevende betrekking te zullen verliezen, mag de eenige drijfveer niet zijn van hunnen betoonden eerbied, want zoodra die eene reden ophoudt

te bestaan, dat is, als hun de huur is opgezeggd, dan laat gedurende die drie maanden of dat half jaar dat zij zich nog in dien dienst bevinden, de eerbied dikwijls veel te wenschen over. In dit geval staan zij met ongodsdienstige of ongeloovige dienstboden gelijk; ook dezen zullen zich eerbiedig toonen zoolang hun tijdelijk welzijn zulks vordert. Maar katholieke dienstboden moeten hunne meesters en hunne meesteressen beschouwen met de oogen des geloofs, als plaatsbekleeders van Christus, en hun, zooals de H. Paulus zegt, eerbied bewijzen als aan Christus zelven. Doen zij zulks, dan zullen zij ook altijd hunne oversten eerbiedigen, immers de reden van hunnen eerbied is en blijft altijd dezelfde, namelijk Christus te eeren in den persoon der oversten. Dit verliezen overigens brave dienstboden maar al te vaak uit het oog; vandaar dat men er aantreft die wel ijverig en werkzaam, maar zeer eigenzinnig zijn, zoodat zij geene aanmerking kunnen dulden zonder tegenspreken en boos te worden. Toen de H. dienstmaagd Zita door haren meester eens zeer hevig berispt werd, bewaarde zij het stilzwijgen, hoorde met eerbiedige nederig-

heid naar het haar gedaan verwijt, en deed den mond niet open, dan om schuld te bekennen en beterschap te beloven. Dit was Gode welgevallig, en op hetzelfde oogenblik bracht een engel in de gedaante van een vreemdeling, den mantel van haren heer terug dien zij een armen man, bevende van koude had omgehangen, terwijl zij in eene kerk zat te bidden, en waarmede deze zich inmiddels verwijderd had; dit was de reden waarom de heer zoo boos op haar was. Met den mantel kwam ook tevens eene geur in huis die zich als een welriekende balsem door het gansche huis verspreidde.

Eene tweede oorzaak van die oneerbiedigheid die men bij sommige dienstboden bespeurt, is gebrek aan nederigheid, eene deugd die het sieraad is van een ondergeschikte. Hoovaardige dienstboden zijn zóó zeer met zich zelven ingenomen, dat zij zich verbeelden meesterlijk hunne werkzaamheden te verrichten, en daarop niets valt af te keuren; van daar dat zij geene opmerking kunnen dulden, deze met wrevel en met eene zekere milachting aanhooren. Gebeurt het dat hun meester of hunne meesteres vroeger tot een

minder gegoeden stand behoorden, maar thans hetzij door een huwelijk, hetzij door vlijt en spaarzaamheid, hetzij door eene erfenis wat hooger in aanzien staan, dan is hunne vermaning voor hen schier ondragelijk. Wat verbeelden zij zich, luidt het dan; omdat zij wat meer geld hebben, zijn ze trotsch geworden, en zien met verachting op de dienstboden neder. Die zoo spreken zou men kunnen antwoorden met de woorden van den H. Paulus: waar gij een ander over oordeelt, daarin veroordeelt gij u zelven. (1) Immers het is de hoovaardigheid, die hen zóó doet spreken, en niet zelden in hooge mate de jaloeschheid opwekt, wanneer zij twee, drie of meer in getal zijn. Zou in dit geval een overste aan een hunner een zeker voorrecht gunnen, hem of haar meer dan naar gewoonte vriendelijk bejegenen, dan steken zij de hoofden bijeen, en maken hem het leven verdrietelijk. Evenzoo wanneer er slechts twee dienstboden zijn, dan kan de eene zijn wrevel niet verbergen, en loopt dagen lang norsch en ontevreden door het huis, zoodra men zich verbeeldt dat de andere

(1) Rom. 2. 1.

onder dit of dat opzicht meer begunstigd wordt. En van eerbied voor zijne oversten is geen spraak meer. Ook worden er dienstboden gevonden die eenigermate aan den eerbied den oversten verschuldigd, te kort schieten, niet omdat zij de oversten niet met de oogen des geloofs beschouwen, niet omdat zij met eenen hoovaardigen geest beziel den eerbied weigeren, maar omdat zij, het dienen moede, zich steeds ontevreden toonen. Zij haken naar eene zekere vrijheid, en beschouwen de dienstbaarheid als een zwaar juk, waarvan zij zich willen ontdoen. Die ontevredenheid met hunnen stand, dat verlangen naar vrijheid, die gedrukte en neerslachtige stemming welke er het gevolg van is, zijn vaak oorzaak dat in geheel hunne handelwijze zich eene zekere onverschilligheid vertoont, die niet strookt met den verschuldigden eerbied. Zij beschouwen het dienen als een zwaar juk, maar vergeten dat hun, na het te hebben afgeschud, vaak nog een zwaarder staat te wachten; getuigen onder anderen, zoo vele vrouwen die, na in het huwelijk te zijn getreden, een last moeten dragen, zwaarder dan ooit. Het is waar,

een
mee
te
ma
goe
goe
die
zel
zul
als
pli

T
in
di
w
de
st
o
m
g

eenieder moet zijne roeping volgen, en meent gij tot den huwelijken staat geroepen te zijn, dan zal ik u dien niet ontraden, maar vergeet niet dat een brave man, eene goede vrouw een schat is, die u van den goeden God gegeven wordt. En de eerbied dien gij aan uwe oversten als aan Christus zelven bewijst, zal er veel toe bijbrengen zulken schat van God te bekomen, zoowel als de gehoorzaamheid en deze is uw tweede plicht.

§ II.

De gehoorzaamheid.

Dat er, tot instandhouding der maatschappij, oversten en onderdanen moeten zijn, ligt in de plannen der goddelijke Voorzienigheid, die, wel verre van zich met het bestuur der wereld niet te bemoeien, zooals eenige goddeloozen durven beweren, alles regelt en bestuurt. God wil dat er oversten, God wil dat er ondergeschikten zijn. God verleent den eenen macht over den anderen. God is het, die eenigen een zeker gezag schenkt waardoor zij bo-

ven anderen geplaats worden; immers elke macht zegt de H. Paulus komt van God. Stond het nu den onderdanen vrij die macht te miskennen, aan dat gezag zich te onttrekken, dan ware die macht bespottelijk, het ware alsof God tot iemand zeide: ik stel u als overste aan, maar uwe onderdanen kunnen handelen volgens goedvinden. Door de daad zelf, dat God iemand als overste aanstelt, legt Hij den onderdanen den plicht op, de macht des oversten te erkennen, en zich aan zijn gezag te onderwerpen. Die zich tegen de macht verzet, verzet zich tegen Gods verordening. De onderdanen die zich tegen de bevelen hunner oversten verzetten, weigeren zich te onderwerpen aan Gods verordening, hetgeen zij niet zonder zonde en straffloos kunnen doen. De H. Apostel Paulus gebiedt den onderdanen dat zij hunnen meesters moeten gehoorzamen. «Gij dienstknechten», zegt hij, «weest uwen heeren naar het vleesch onderdanig, *want, naar den geest is de Heer Jesus ons aller Heer*». (1) De H. Paulus door wiens mond de H. Geest zelf spreekt, geeft den dienstboden niet

1) Ephes. 6. 5.

slechts den raad hunnen oversten te gehoorzamen, maar hij gebiedt het hun uitdrukkelijk «weest onderdanig.» Tevens voegt hij er de wijze bij waarop de dienstboden naar de bevelen van hunne oversten luisteren en ze volbrengen moeten. Hoe moet zulks dan geschieden? »met vreeze en beven»; dat is, zegt de geleerde Beelen, met allen eerbied en ontzag, «in eenvoudigheid uws harten» oprechtelijk, zonder geveinsdheid; «als aan Christus» zoo oprecht, alsof gij aan Christus zelve uwe gehoorzaamheid beweest; «niet voor het oog dienende als menschenbehagers: niet doende gelijk dezulken, die zich in de tegenwoordigheid van hunne meesters geheel anders gedragen, dan wanneer deze hunnen rug gekeerd hebben; «maar als dienstknechten van Christus»; gelijk het dienstknechten van Christus betaamt, «den wil van God», die gebiedt, dat de dienstknechten hunnen Heeren zullen gehoorzamen, «doende van harte,» gaarne; niet als daartoe gedwongen, maar «met welwillendheid», uwen heeren «dienende,» alsof gij den Heere Jezus zelve «en niet menschen» diendet. De H. Paulus wil derhalve dat de dienstboden hunnen meesters

en hunne meesteressen gehoorzaam zijn, als aan Christus zelve, niet om den oversten als menschen, maar om aan Christus te behagen, niet om een goed getuigschrift te bekomen wanneer zij den dienst verlaten, maar om een goed getuigenis des gewetens, dat hun getuigen zal, door de bevelen der oversten op te volgen, den wil Gods te hebben volbracht. Indien Christus in persoon den dienstboden iets gebieden of verbieden zou, met welken eerbied en ontzag zouden zij dan naar Hem luisteren; met welken spoed met welke bereidvaardigheid en liefde zijne bevelen volbrengen. Geen tegenspraak zouden zij zich veroorloven, geen scherp antwoord geven, geene ontevredenheid toonen. Dit nochtans gebeurt helaas, maar al te dikwijls. Hoe vele dienstboden worden er niet gevonden, die, wanneer hunne oversten hun iets gebieden of verbieden wat redelijk maar niet volgens hunnen zin is, aanstonds blijken geven van hunne ontevredenheid, al morrende heengaan en zich daarover bij anderen beklagen alsof hun groot onrecht geschiedde. Zij zouden willen dat de oversten zich voegden naar hun believen, en niets ge-

boden of verboden wat zij ongaarne doen of laten.

Ware dienstboden ontvangen de bevelen van hunne oversten met eerbied, volbrengen ze met welwillendheid. Hoe aangenaam Gode zulke gehoorzaamheid is, toonde Hij door een wonder. Toen de H. Zita, dat voorbeeld der dienstmaagden, eens werd uitgezonden onder een hevige regenbui, viel er niet een druppel regen op die zoo gehoorzame dienstmaagd. Na de haar opgedragen boodschap te hebben volbracht keerde zij onmiddelijk huiswaarts, en tot groote verwondering van allen bespeurde men op hare kleederen niet één druppel van den gevallen regen. Zij keerde, zeg ik, onmiddelijk huiswaarts, en deed niet zooals sommigen doen, wanneer zij worden uitgezonden om de eene of andere boodschap te verrichten. Wanneer zij uitgaan, weet men niet wanneer zij terugkeeren, en om zich te verontschuldigen verzinnen ze vaak een leugen. Eene ware dienstbode maakt geen omweg, verbeuzelt den tijd niet met andere vriendinnen, wel wetende, dat zij over den tijd niet naar willekeur mag beschikken, ook dan niet wanneer het

godsdienstige oefeningen geldt, waartoe men niet gehouden is, zooals bijv. het bijwonen der H. Mis gedurende de week. Is haar zulks toegestaan, dan maakt zij, mits de vereischte nachtrust haar niet ontbreke, hiervan een gretig gebruik, alsmede van de godsdienstige namiddagoefeningen op zon- en feestdagen. Maar komt zoo iets niet goed overeen met de werkzaamheden of wordt het haar door de overste om welke reden dan ook, ja zelfs zonder reden verboden, dan onderwerpt zij zich hieraan met allen ootmoed. En maakt ze gebruik van het haar gegeven verlof, dan zal ze er geen misbruik van maken, en zorgen op den bepaalden tijd thuis te zijn. Ware het dat zij bij het aanvaarden van haren dienst, zulke voorwaarden bedongen hadde, dan is ze wel gerechtigd hiervan gebruik te maken; maar zouden, om bijzondere omstandigheden, de huiselijke bezigheden het niet gedogen, dan brengt ze, uit liefde tot den naaste, toch gaarne hare vrijheid ten offer, overtuigd dat het Gode aangenamer is nu en dan hare godvruchtige oefeningen waartoe ze niet verplicht is, achter te laten, dan

den vrede te storen en onaangenaamheden te veroorzaken. Door zoo te handelen zal ze op den weg der deugd niet achteruit, wel vooruit gaan.

Sommige dienstboden verbeelden zich, dan alléén gehoorzaamheid verschuldigd te zijn als het werkzaamheden betreft; dat het hun overigens vrijstaat, te gaan waar en met wie ze willen, dat hunne oversten hieromtrent niets te bevelen hebben. Deze zijn in dwaling. Immers, als de H. Paulus spreekt van de gehoorzaamheid den oversten verschuldigd, maakt hij geen onderscheid, en beveelt, hun in het algemeen onderdanig te zijn. Hij beval zijnen leerling Titus dat hij de Christenen van Kreta zou vermanen aan overheden en Machten onderdanig te zijn, aan bevelen te gehoorzamen tot alle goed werk bereid te zijn. (1) Ook de H. Petrus zegt in het algemeen «gij dienstknechten weest uwen Heeren in alle vreeze onderdanig». (2) Indien het den onderdanen vrij stond zich aan de bevelen hunner oversten te onttrekken, telkens als het geene werkzaamheden gold, dan zou het gezag door

1) Tit. 3. 1. — 2) II Petr. 2. 18.

God den oversten geschonken al zeer weinig beteekenen; dan zouden zij over oneerbare zaken kunnen spreken, halve of heele nachten uitblijven en zoo verder, zonder dat hunne meesters of hunne meesteressen het konden verbieden. In dit geval zouden de oversten bitter te beklagen zijn. Verondersteld alzoo dat de oversten den dienstboden zouden verbieden, zooals het hun dure plicht is, slechte boeken of dagbladen te lezen, gevaarlijke of nachtelijke bijeenkomsten bij te wonen, zich naar omliggende plaatsen te begeven en van daar 's avonds huiswaarts te keeren, of in de eenzaamheid te verkeerren, dan zijn de onderdanen in geweten verplicht de bevelen hunner oversten stipt na te komen. Nochtans worden er zoo velen gevonden, die, betreffende dergelijke zaken, het verbod der oversten stoutweg met voeten treden en aan zulke verordeningen zich niet het minste storen. Zij weten of althans zij moeten weten, dat de oversten verplicht zijn over hen te waken, dat zij als in de plaats der ouders optreden, dat God hun eenmaal eene strenge rekenschap zal vragen omtrent het gedrag hunner ondergeschikten, en des-

ondanks verbitteren zij door hunne ongehoorzaamheid het leven der oversten, doen ze hen vaak bittere zuchten slaken, en halen zich zelve door hun ergerlijk gedrag menige ramp op den hals. Immers God, wiens gezag zij in den persoon der oversten miskennen, zal zulke weerspanningheid niet ongestraft laten. Dienstboden die aanspraak willen maken op deugd, als ware en deugdzame dienstboden doorgaan, onderwerpen zich met groote welwillendheid aan dergelijke bepalingen, overtuigd dat zij in hunnen verderen levensloop op Gods bijzonderen zegen kunnen rekenen. Eerbiedigen zij hunne oversten als plaatsbekleeders van Christus, zij volbrengen ook hunne bevelen alsof Christus zelf ze hun gegeven had, zij zijn geene loutere oogendienaren die buiten weten der oversten hun gebod of verbod overtreden, immers zij zijn overtuigd dat zij het alziende oog van God wiens wil zij in dien der oversten erkennen, niet kunnen ontgaan van daar ook dat ze niet zoozeer letten op de persoonlijke hoedanigheden van hem of haar die gebiedt, noch op de wijze waarop het gebod of verbod gegeven, maar

op de zaak zelve die geboden of verboden wordt. Om het even hoe hunne oversten mogen zijn, zachtzinnig of grammoedig, medelijgend of meedoogenloos, zacht of streng in hun bestuur, zij zullen altijd met dezelfde stipte onderhouding zich aan hunne bevelen onderwerpen, omdat zij ze beschouwen als bevelen Gods. Zij brengen in beoefening hetgeen de H. Petrus hun voorschrijft met deze woorden: «Gij dienstknechten! weest uwen heeren in alle vreeze onderdanig, niet alleen den goeden en bescheidenen, maar ook den harden.» (1) Het is niet te ontkennen dat er oversten gevonden worden, die de dienstboden altijd uit de hoogte toespreken, hen nooit of althans zelden op minzamen toon gebieden; zoo iets is alles behalve aangenaam. Doch men moet hunne handelwijze daarom niet aan hoogmoed of verwaandheid toeschrijven; soms ligt het aan hun karakter of hunne manier van doen. Somtjids ook zijn de dienstboden wat al te gevoelig, en men kan hun nauwelijks een min liefderijk woord zeggen, of zij geven aanstonds blijken van hun misnoegen. Maar

1) I. Petr. 2. 18.

al zou ook eene ware dienstbode, in den waren zin des woords, stiefmoederlijk door haren meester of hare meesteres behandeld worden, zij zal zich toch niet tegen hunne bevelen verzetten zoolang haar dienstdtijd niet ten einde is, indachtig dat het haar thans aan geene gelegenheid ontbreekt, veel, is het niet voor dit leven, dan toch voor de eeuwigheid te winnen. Met het oog op zulke gelegenheid trad de Eerbiedwaardige Broeder Gerardus Majella, vooraleer hij lid werd van de Congregatie des Allerheiligsten Verlossers in dienst bij een zeer lastigen heer, bij wien het niet één dienstbode kon uithouden, en diende hem zeven jaren lang. Om zoo iets te doen, zou men de deugd van dien vromen en verstorven broeder moeten bezitten; maar ook dit wordt van allen niet gevergd; wel echter, dat zij ook aan harde en onmeedoogende oversten moeten onderdanig zijn, mits hun niets geboden of verboden worde, wat in strijd is met Gods geboden of die der H. Kerk. In dit geval moet men eerder Gode dan den menschen gehoorzamen.

Het gebeurt soms helaas! dat men over-

sten aantreft, die, in plaats van te waken over hunne dienstboden, als een goede vader, eene bezorgde moeder over hunne kinderen en hun een stichtend voorbeeld te geven, hun tot ergernis zijn, den jeugdigen personen vooral strikken spannen om hen de heilige en engelachtige deugd der reinheid, die kostbare parel, het voornaamste sieraad eener jonge dochter te doen verliezen. Vreeselijk is de verantwoording van zulke plichtvergeten oversten, maar ook strafwaardig de dienstbode, die, hetzij uit zinnelijkheid, hetzij uit geldzucht of om welke reden dan ook gehoor zou geven aan zulke verleiding. Immers als er spraak is van zonde, dan mag men niet gehoorzamen, en door zulke gehoorzaamheid zou men zich aan eene verfoeilijke zonde plichtig maken. Deugdzame dienstboden, indachtig het woord des H. Geestes «wie het gevaar bemint, zal er in vergaan,» (1) verlaten zoodra mogelijk dien voor hen zoo gevaarvollen dienst. Inmiddels beijveren zij zich, niet alleen om geen aanstoot te geven, maar ook om zich door eene verdubbelde waakzaamheid en een vurig ge-

1) Eccl. 3. 27.

bed te wapenen in den strijd. Het is waar, zooals de H. Phillippus Nerus zegt, dat over het vleesch, dien vreeselijken vijand, de lafaards zullen zegenvieren, dat is, zij die hem ontvluchten; maar in de veronderstelling dat, met goedvinden des biechtvaders dien men zeker in zulk geval moet raadplegen, zulks niet aanstonds geschiede, dan moet men, gewapend met het gebed, elk aanzoek tot de zonde onwrikbaar en zelfs op een ruwen toon van de hand wijzen, en uit al zijne krachten zijnen oversten weerstand bieden. Zoo deed de kuische Jozef, toen de vrouw van Putiphar hem strikken spande. Het huis ontvluchten kon hij niet, immers hij was een slaaf; maar hij vluchtte toch naar een ander vertrek en liet zijn mantel achter, ofschoon hij wellicht voorzag dat zij, hierover gebelgd, zich wreken zou; hetgeen dan ook gebeurde. Maar God verliet zijn trouwen dienaar niet, toen deze ter oorzaak van haren laster in de gevangenis geworpen werd. Evenzeer ondervond eene brave dienstmaagd Gods bijzondere bescherming, zooals ik van een achtenswaardig Priester vernomen heb. Zoodra zij in een dienst gevaar ont-

dekte voor hare onschuld, verliet zij dezen onmiddellijk om zich in een anderen te begeven. Dewijl zij ook hier niet veilig was, ontvluchtte zij insgelijks de strikken die men haar spande; steunende op Gods bescherming, zag zij zich niet te leur gesteld. Zonder onderkomen, was zij buiten de plaats onder een boom gezeten, toen er een godsdienstig en rijk heer voorbij ging. Verwonderd, bij den avond eene jonge dochter onder dien boom te zien, vroeg hij naar de reden waarom zij zich daar bevond. Nu maakte zij den heer met haren toestand bekend; getroffen door hare deugd en door medelijden bewogen, nam hij haar in zijnen dienst alwaar zij als eene dochter des huizes en met een zekeren eerbied steeds behandeld werd. Maar al zou men ook honger en dorst lijden, onder den blooten hemel slapen, ja zelfs zijn leven verliezen moeten; in geen geval mag men de booze lusten zijns oversten involgen. Een treffend voorbeeld van eene zeldzame standvastigheid onder dit opzicht vinden wij opgeteekend in het leven van den H. Vincentius van Paula. Een jongeling van twee en twintig jaren, als slaaf verkocht, zoo

schreef hem een zijner Paters uit Tunis in Afrika, had meer dan een jaar lang de aanzoecken van zijne zedelooze meesteres met eene onwrikbare standvastigheid van de hand gewezen, ondanks de vijf honderd stokslagen die hij ontvangen had ter oorzake van hare vuige lastertaal. Om de zuiverheid te bewaren en zijn God niet te beleedigen had hij zijn leven veil. Na veel lijden verduurd, vele vervolgingen te hebben geleden, werd hij veroordeeld tot den dood, dien hij onverschrokken onderging. (1) God gave dat er onder de katholieken niet een meester niet eene meesteres gevonden werde, die den dienstboden door een al te vrijen omgang of zedelooze gesprekken tot ergernis strekte. Moge God althans u, die deze regelen leest, voor zulk ongeluk bewaren, van, na uwe dierbare ouders te hebben verlaten, zulke meesters aan te treffen, die in plaats van over uwe onschuld te waken, de eersten zijn om u te verleiden. Zoudt gij echter van God de weldaad ontvangen hebben bij brave en godsdienstige oversten te dienen, dank er God voor, en verlaat uwen dienst niet zonder

1.) Rochbacher l. 87. vol. 25, pag. 343.

gewichtige redenen, tenzij er, van den kant der overige huisgenooten voor u gevaar moge ontstaan de deugd te verliezen. Immers, al zijn de oversten nog zoo waakzaam en godsdienstig, toch kan een dienstknecht, eene dienstmaagd, een zoon, eene dochter, een kostganger, een arbeidster, een werkman, iemand die daar meermalen in huis komt, of daar nu en dan logeert, voor u een steen des aanstoots worden; ook in dit geval moet gij uwe veiligheid zoeken in de vlucht. Hebt gij echter een goeden dienst, ik herhaal het nogmaals, waar er geen gevaar bestaat voor het geloof of de zeden, en gij uwe godsdienstige plichten kunt waarnemen, verandert dan niet spoedig van dienst. Het is waar; overal vindt men kruisjes, en wie heeft er geene? maar elke verandering is geene verbetering; weet gij welken dienst gij hebt, gij weet niet welken gij krijgen zult. Inmiddels moet gij u beijveren uwe oversten in woorden en daden te eerbiedigen, hun in alles wat geene zonde is te gehoorzamen, opdat zij over uwe handelwijze tevreden, u niet wegzenden, en gij, als het te laat is, niet treuren moget over uwen geringen eerbied, en uwe

he
ni
zij
Vo
kin
die
sta
bo
he

V
hu
ge
za
ee
wa
ha
oo
ov
me
bo
ve

herhaalde onwilligheid, zooals dit met eenigen het geval is, die bitter treuren omdat zij eenen goeden dienst verbeurd hebben. Voegt bij den verschuldigten eerbied en uwe kinderlijke gehoorzaamheid, nog eene trouw die onder alle opzichten den toets kan doorstaan, en gij zult den naam van ware dienstboden waardig zijn, en u van uwe plichten hebben gekweten.

§ III.

De getrouwheid.

Volgens eene gemaakte overeenkomst, of plaatselijk gebruik ontvangen werklieden hun daggeld dat grooter of kleiner is naar gelang zij zonder of met den kost werkzaam zijn. Dienstboden verhuren zich voor eene zekere som gelds, volgens gestelde voorwaarden wederzijds goedgekeurd. Maar behalve de uitdrukkelijk vastgestelde, bestaan er ook stilzwijgende voorwaarden waartoe én oversten én dienstboden gehouden zijn. De meesters of meesteressen moeten den dienstboden voldoende te eten en te drinken geven, de dienstboden moeten zich met een ge-

noegzaam voedsel te vreden stellen, zonder zich het recht aan te matigen alles naar goedvinden te gebruiken. De oversten mogen hun niet zulken zwaren of aanhoudenden arbeid opleggen dat deze, redelijker wijze gesproken, hunne krachten te boven gaat, maar ook de dienstboden mogen hunnen tijd niet nutteloos doorbrengen. De oversten moeten den dienstboden voorzien van hetgeen noodig is om hunne werkzaamheden te kunnen verrichten, naar gelang hunne bediening, maar de dienstboden moeten met de hun toevertrouwde zaken spaarzaam omgaan, en de belangen hunner meesters behartigen alsof het de hunne waren. Om den naam van trouwe en eerlijke dienstboden te verdienen, mogen zij 1° heimelijk geen eten of drinken gebruiken wat de oversten met recht verbieden zouden, 2° den tijd niet in ledigheid verspillen, 3° de hun toevertrouwde zaken of de tijdelijke belangen huns meesters niet verwaarloozen.

1° *Wat het eten en drinken betreft.* De dienstboden hebben aanspraak op een volgens hunnen stand geëvenredigd onderhoud. Zij die werken hebben behoefte en recht

op een voldoende voedsel. Maar eene andere is de voeding der rijken, eene andere die der dienstboden. Zij moeten zich niet laten voorstaan recht te hebben op alles wat hunne oversten of de kinderen des huizes gebruiken. Wordt hun iets van meer dan gewone spijzen, of buitengewonen drank aangeboden, dan gebruiken ze het met dankbaarheid en matigheid; zoo niet, dan geven brave dienstboden hierover hunne ontevredenheid niet te kennen, veel minder zullen ze heimelijk er iets van wegnemen, overtuigd, dat God, wien ze rekening van het onvreemde verschuldigd zijn al hunne wegen gadeslaat. Zoo doen helaas! alle dienstboden niet. Immers hoe velen worden er gevonden, die, niet te vreden met het gewone voedsel dat hun in ruime mate wordt verstrekt, zich heimelijk met duurder en smakelijker spijzen voeden, om hunnen snoeplust te bevredigen. Wat meer is, eenigen zelfs zijn zóó vrij, zóó onbeschaamd, zóó onverstorven, dat zij wijn drinken, dien zij in het geheim uit den kelder nemen; en opdat hunne kameraden het niet overbrengen aan de oversten, willen ze dat ook zij

er van drinken. Dat dienstboden zonder godsdienst tot zoo iets in staat zijn, begrijp ik, want wat zou hen kunnen terughouden hunne zinnelijkheid te voldoen? niet hunne oversten, immers alles geschiedt in het geheim, noch hun geweten, want zij hebben geen geloof. Maar hoe dienstboden die geloof hebben, en zelfs voor deugdzaam en godsdienstig willen doorgaan, zoo iets met hun geweten kunnen overeenbrengen, begrijp ik niet. Iets anders ware het, als het zaken gold, welke zij even goed zouden gebruiken in de tegenwoordigheid huns meesters, wiens goedkeuring zij met grond kunnen veronderstellen. Maar als het lekkernijen betreft die men buiten weten der oversten wegneemt, vooral zoo dit dikwijls gebeurt, dan zou men schier gewetenloos moeten zijn om zich dat alles te kunnen veroorloven. Zou men slechts eenmaal aan suikergoed of andere lekkernijen zijn snoeplust voldoen dan eigent men zich iets toe, waarop men geen recht heeft. Maar als men zoo iets dikwijls, schier bij elke gelegenheid, en bijna het gansche jaar door, pleegt te doen, dan zal de som gelds die de oversten zich moeten

getroosten, ten slotte niet onaanzienlijk zijn. Hooger nog wordt die som, wanneer men hierbij de suiker en den wijn rekent, (waarop snoepachtige dienstboden niet zelden belust zijn,) die zij, zonder vrees van hun geweten te bezwaren, heimelijk ontvreemden. Ik zeg ontvreemden; want aanspraak te hebben op zulke spijsen zal eene dienstbode bij het aanvaarden van haren dienst wel niet bedongen hebben, ook was het de meening niet der meesteres haar zulke zaken te geven, en daarom begrijp ik niet welke verontschuldiging zulke dienstbode zou kunnen doen gelden om niet tegen het 7de gebod te misdoen. Ik wil gaarne aannemen dat gij die deze regelen leest, u aan zulke oneerlijkheden niet schuldig maakt, en evenmin buiten weten der oversten, eetwaren geeft aan vreemde personen, zooals aan familieleden, werklieden, arbeidsters of armen. Immers ook dit is u niet geoorloofd, tenzij gij datgene voor hen bestemt, wat u gegeven is, en gij het uit uwen mond besparet, dat wil zeggen; wanneer gij u eene bijzondere spijs, die u gegeven wordt, ontzegt, of u van eene be-

paalde hoeveelheid onthoudt die gij anders zoudt gebruikt hebben, met het doel, die den armen te geven; maar niet in dien zin, dat het u geoorloofd is, alles wat van het u voorgestelde overblijft, weg te geven; dit immers kan de bedoeling der oversten niet zijn. Dan alleen zouden zij onredelijk zijn, als ze u verbieden zouden datgene den armen te geven, wat niet bewaard kan worden, en bepaald bederven zou. Eenigen, gedreven door eene groote liefde voor de behoeftigen, geven eten en drinken weg, onder voorwendsel, dat de heer of de meesteres die zij dienen, rijk zijn, en dat hetgeen zij met een goed doel weggeven, hen niet arm zal maken; doch het doel wettigt de middelen niet; over hetgeen een ander toebehoort, mag men niet beschikken. Sommige dienstboden klagen, omdat de mevrouw die ze dienen, alles opsluit, alsof zij hen niet vertrouwdde. Dit middel zou ik in den regel niet aanraden, maar gebeurt het nu eenmaal, omdat zij door vroegere dienstboden misleid is geworden, die misbruik maakten van het vertrouwen hun geschonken, dan mag men haar die handelwijze niet hoogst

kwelijk nemen. Dat gij boeten moet voor hetgeen anderen misdaan hebben, kan zij niet helpen. Tracht inmiddels, haar, door anderen geschokt vertrouwen, door uwe stipte getrouwheid te winnen.

Honger behoeven de dienstboden niet te lijden, hetgeen dan ook in den regel niet het geval is; maar zij moeten zich tevreden stellen met een volgens hunnen stand genoegzaam voedsel, overeenkomstig de plaatselijke gebruiken, en de werkzaamheden die ze moeten verrichten. Hier is geen spraak van de hoeveelheid die ze gebruiken, maar wel van bijzondere en duurdere spijsen die ze heimelijk zouden wegnemen onder welk voorwendsel ook. Zulke dienstboden die zich hieraan schuldig maken kan ik niet onder de trouwe rekenen, noch hen van zonde vrijpleiten; doch veel schuldiger zijn zij, die hunne kameraden zouden aansporen hetzelfde te doen, of het ontvreemde in hunne tegenwoordigheid gebruiken, ter oorzaak van de ergernis die zij hun hierdoor geven. Vervult gij trouw uwen plicht als dienstbode dan zult gij misschien menig hard woord van uwe kameraden die min-

der eerlijk zijn, te verduren hebben, wellicht zullen deze met uwe nauwgezetheid den spot drijven, en u den naam van kwezel geven, maar vrees God meer dan de menschen, stoor u aan die praatjes niet, indachtig hetgeen de H. Paulus zegt. «Allen ook die godvruchtig willen leven in Christus Jesus, zullen vervolging lijden;» (1) en de woorden van Christus zelven. »Zalig zijn die vervolging lijden om de rechtvaardigheid, want hunner is het rijk der hemelen.» (2) Vervul uwen plicht; bespotten u de menschen, God zal u zegenen. Maar tot uwe plichtsbetrachting behoort ook het goed besteden van den tijd.

2° *Den tijd niet in ledigheid verspillen.* Wanneer dienstboden zich bij iemand aanmelden om in zijn dienst te treden, dan wordt er eene wederzijdsche verbintenis aangegaan. Van beide zijden worden er voorwaarden gesteld, waaraan men zich dan ook houden moet, in de veronderstelling, dat er in zulke voorwaarden niets zondigs is gelegen. Is de overeenkomst gesloten bijv. voor een jaar, dan verplichten zij zich dat jaar

1) Timoth, 3. 12. — 2) Matth. 5. 10.

in dien dienst door te brengen. Hieruit volgt, dat zij niet meer naar willekeur over hunnen tijd kunnen beschikken. De vereischte tijd tot eten, drinken en slapen, alsmede om hunne godsdienstige plichten te vervullen, moet hun door de oversten verleend worden, die hen overigens ook niet met werkzaamheden mogen overladen, die hunne lichaamskrachten te boven gaan. De oversten moeten redelijk zijn, maar de dienstboden ook billijk wezen. Zouden deze bijv. bedongen hebben elken morgen de H Mis te mogen bijwonen, dan zouden zij als er zich omstandigheden voordoen, waarin hunne tegenwoordigheid in huis vereischt wordt, onredelijk handelen, als ze het verzoek der oversten van op dien werkdag thuis te blijven niet zouden inwilligen; evenzeer wanneer zij weigeren zouden eenige uren van de nachtrust op te offeren om bijv. bij zieken in het huis te waken, of bij andere dringende omstandigheden. Het is zeer moeilijk onder dit opzicht eene overeenkomst te sluiten die niet ééne uitzondering duldt. Men kan zich niet slaafs houden aan de letter der overeenkomst, uit hoofde van onvoorziene en buitengewone om-

standigheden die zich kunnen voordoen, en daarom moet men niet onbillijk zijn, en van beide kanten weten te geven en te nemen.

Eene dienstbode die, volgens de vooraf bepaalde overeenkomst, of wel met verlof harer meesteres, op de gewone dagen in de week de H. Mis mag bijwonen, zou misbruik maken van den haar verleenden tijd, indien zij nog eene tweede H. Mis hoorde, of een geruimen tijd na den H. Dienst in de kerk bleef, terwijl hare tegenwoordigheid thuis vereischt wordt. Zulke godsvrucht is God niet aangenaam, en strookt niet met een waar godvruchtig leven. Veel minder zou ze den naam van eene godvreezende dienstbode verdienen, als zij, uitgezonden om de eene of andere boodschap, van deze gelegenheid gebruik zou maken, een geruimen tijd te besteden aan noodelooze bezoeken of nuttelooze gesprekken met hare vriendinnen of kennissen. Niet altijd zonder reden klagen dan ook soms de oversten dat de dienstboden telken male als ze buitens huis gezonden worden, zoolang uitblijven, ondanks de vele werkzaamheden die hen wachten. Schuldiger nog zouden die dienstboden zijn, welke ach-

ter den rug der oversten, hunnen tijd vaak in ledigheid doorbrengen, en ter oorzaak van hunne luiheid de oversten noodzaken eens of tweemaal in de week eene werkster te nemen, om dat werk te verrichten, hetgeen zij, met een goeden wil beziel, gemakkelijk konden doen. Ik zeg gemakkelijk; want zijn de werkzaamheden zóó zwaar, zóó menigvuldig dat de gewone krachten eener dienstbode ontoereikend zijn om ze allen te verrichten, dan zal eene overste in zulk geval niet onbillijk zijn, en weigeren eene werkster te nemen. Doch luie, vadzige, en trage dienstboden die de oorzaak zijn dat eene overste zich grooter uitgaven moet getroosten, kunnen zich in geweten niet vrij pleiten van plichtverzuim. Ook zij die de belangen hunner oversten niet behartigen, ze verwaarloozen, of op welke wijze ook hun schade berokkenen, kunnen geene getrouwe dienstboden genoemd, noch van zonden vrijgepleit worden.

3° *De Belangen hunner oversten niet behartigen.* Er zijn belangen op geestelijk, er zijn belangen op stoffelijk gebied. Godsdienstige oversten zijn overtuigd, dat hunne kin-

deren dierbare panden zijn door God hun toevertrouwd, voor welke zij bij God in het oordeel eene strenge rekenschap moeten afleggen, en daarom zijn ze hoogst bezorgd, zooals het hun dure plicht is, ze van slechte en ondeugende kinderen verwijderd te houden. Veel minder zouden zij dienstboden in hunnen dienst opnemen, wier zedig en godsdienstig gedrag den toets niet kan doorstaan. Zij gaan dus, bij het opnemen eener dienstbode in hun huis, van de veronderstelling uit, dat zij voor de kinderen des huizes geen steen des aanstoots zullen zijn. Zouden nu dienstboden door hun ergerlijk gedrag, door oneerbare of dubbelzinnige gesprekken, den kinderen des huizes aanleiding geven tot zonde, dan maken zij een schandelijk misbruik van het vertrouwen hun geschonken. Gave God dat zoo iets nimmer plaats vond, maar de ondervinding helaas! leert het maar al te duidelijk, dat de slapende harts-tochten bij kinderen vaak door dienstboden worden opgewekt, dat sommige kindermeisjes, in plaats van voor de onschuld der kinderen bezorgd te zijn, hen tot slachtoffers maken van hare zinnelijkheden, en ze reeds

bederven voor aleer ze het gebruik der rede hebben. Om derhalve onder het getal der trouwe dienstboden gerangschikt te kunnen worden, moet men zich wel in acht nemen, de kinderen des huisgezins door woorden of daden te ontstichten; wat meer is, men moet hen zorgvuldig bewaken opdat ze hunne onschuld niet verliezen, en tevens een oog in het zeil houden om hen voor lichamelijke ongelukken te vrijwaren. Wat nu de tijdelijke belangen der oversten betreft, ook deze moeten de dienstboden naar hun vermogen behartigen. Soms rust er een bijzondere zegen des hemels op de tijdelijke zaken eens oversten, ter oorzake van de deugd eener trouwe dienstbode zooals dit het geval was, toen Jozef Putiphar, en Jacob Laban dienden. Dit behoort, wel is waar, tot de zeldzaamheden, maar het is niet zeldzaam dat door trouwe en bezorgde dienstboden de gelidelijke toestand der oversten verbeterd, door oneerlijke en zorgelooze verergerd wordt. Ik noem oneerlijke, onrechtvaardige dienstboden die zich het goed van hunne meesters of meesteressen toeëigenen, daarover ten voordeele van anderen naar willekeur beschikken,

of zaken aan hunne zorg bijzonder toevertrouwd laten bederven of verloren gaan.

Er zijn dienstboden die, zonder tegen het 7de gebod te willen zondigen, buiten weten der oversten, zich geld of zaken uit den winkel toeëigenen met het doel het later terug te geven of te betalen. Dit staat hun niet vrij, en daarenboven loopen zij gevaar, onder het een of ander voorwendsel het later niet te willen of te kunnen teruggeven. Velen leenen geld, en ondanks zij herhaalde malen gemaand worden, het terug te geven, wordt het immer verzuimd. Dienstboden die heimelijk iets wegnemen met de meening het te zullen vergoeden, kunnen niet gemaand worden, immers de oversten weten er niets van, en daarom is voor hen het gevaar, van het ontnomene nimmer te vergoeden, veel grooter. Als dan ooit de gedachte bij u opkomt iets weg te nemen, met het vaste voornemen het later te zullen herstellen, beschouw dan zulke gedachte als eene bekooring satans die er reeds velen in dien strik gevangen heeft. Plichtiger zoudt gij zijn en tegen de rechtvaardigheid zondigen, als gij u zelve, iets wat waarde heeft, zoudt toe-

eigenen, niet bij wijze van leenen maar bij wijze van stelen. Tevens zoudt gij een schandelijk misbruik maken van het vertrouwen u geschonken. Voor vreemde personen kan men zich in acht nemen, voor dieven deuren en vensters sluiten, maar tegen huisdieverij vermag een overste in den regel niets, omdat den dienstboden vele zaken moeten worden toevertrouwd. Aan misbruik van vertrouwen en onrechtvaardigheid tevens, maken zij zich schuldig die bij het koopen van eene zaak den prijs hooger opgeven dan hij werkelijk is, en het overschot voor zich zelve nemen, zij die meer vorderen dan zij in werkelijkheid hunnen meesters of meestersessen hebben voorgeschoten, alsmede zij, die, wanneer een overste hun bij vergissing te veel gegeven heeft, het verzwijgen en behouden, en die in gewicht of ellemaat minder koopen dan hun is opgelegd, en alzoo een gedeelte van het ontvangen geld, voor zich nemen. Mag men zich het goed van een ander niet toeëigenen, evenmin mag men het aan anderen schenken. Die dienstboden loopen gevaar hiertegen zwaar te misdoen welke behoeftige ouders, broeders of zus-

ters hebben, te meer als deze hun om onderstand vragen. Brave dienstboden ondersteunen hunne arme ouders met het door hen verdiende loon, zooveel in hun vermogen is, maar zij zullen hen niet verrijken met het goed hunner oversten, hetzij met geld, kleding, voeding of winkelwaren. Hoe deerniswaardig de toestand hunner ouders ook moge wezen, zij zullen zich toch niet door een verkeerd medelijden laten meêslepen; liever, als het noodig is, zullen zij door nachtelijken arbeid er in voorzien, en ze verder den goeden God aanbevelen. Andere dienstboden daarentegen, even medelijdend, maar met minder godsdienstige gevoelens beziel, maken soms van de gelegenheid, die hun als dienstboden gegeven wordt, gebruik, hunnen behoeftigen ouders, het door hen ontvreemde goed te bezorgen, ondanks de stem des gewetens die hun toeroept: gij zult niet stelen; en uit vrees dat hunne godsdienstige ouders geen gestolen goed zouden aannemen, maken zij dezen wijs, het niet ontvreemd maar ontvangen of met hun eigen geld gekocht te hebben. Even verkeerd en zondig is het medelijden van die dienstboden, welke den armen

meer geven dan hun geoorloofd, den behoeftigen meer uitreiken dan hun toegestaan is, en, opdat de meester of meesteres het niet merken, die ongeoorloofde aalmoezen, onder eene andere soort van uitgaven rangschikken; ook die den armen, tegen den wil der oversten, kleedingstukken of eetwaren geven, die in het huisgezin goed kunnen gebruikt worden.

Eindelijk kunnen ook zij niet onder getrouwe dienstboden gerekend worden, die, zaken met wier zorg zij belast zijn, door hunne schuld laten ontvreemden, bederven of verloren gaan. Ik zeg: door hunne schuld; want geschiedt zoo iets buiten hunne schuld dan zijn ze niet verplicht dat met hun eigen geld te vergoeden, bijv. wanneer ze iets zonder schuld zouden breken, tenzij men hieromtrent eene overeenkomst gemaakt hadde. Zoo zou dan eene keukenmeid, die voor keuken en kelder zorgen moet, geene trouwe dienstbode zijn, als zij zou gedoogen of oogluikend toelaten, dat anderen drank of eetwaren wegnemen hetzij voor zich zelve of voor aan- en bloedverwanten bijv. wijn, bier en snoeperijen. Zulke zaken mag

ze ook niet aan het werkvolk geven, noch dulden dat deze door anderen gegeven worde, tenzij met uitdrukkelijk of althans stilzwijgend verlof der oversten. Vele zaken gaan vaak verloren of worden bedorven ter oorzake van eene verregaande zorgeloosheid van dienstboden aan wier zorg ze zijn toevertrouwd. Indien het zaken gold die hun eigendom waren, die zij zich moeten aanschaffen, dan zouden zij vaak niet zoo nalatig, maar zuiniger zijn. Om eene trouwe dienstbode te zijn, moet men de tijdelijke belangen der oversten behartigen, als waren deze zijn persoonlijkke.

Heb ik vele zaken aangaande de dienstboden aangestipt, alles, tot in de kleinste bijzonderheden te bespreken, is mij niet mogelijk. Het geweten zal dan trouwens den dienstboden wel zeggen, hoe zij zich in alle voorkomende omstandigheden moeten gedragen, om onder het getal van goede, dat is, eerbiedige, gehoorzame en trouwe dienstboden te kunnen gerekend worden. Mogen allen zich zóó gedragen, dat zij eenmaal uit den mond van Christus, dien zij in den persoon hunner oversten gediend hebben, die

troostrijke woorden hooren: welaan getrouwe
dienstknecht welaan getrouwe dienstmaagd,
treedt binnen in de vreugde des Heeren.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

De

De

D

D

D

D

D

Inhoud.

Bladz.

HOOFDSTUK I.

<i>De dienstbare stand</i>	7
--------------------------------------	---

HOOFDSTUK II.

<i>De voortreffelijkheid van den dienstbaren stand</i>	14
--	----

HOOFDSTUK III.

<i>De voordeelen van den dienstbaren stand</i>	23
--	----

HOOFDSTUK IV.

<i>De plichten der dienstboden . . .</i>	31
--	----

§ I.

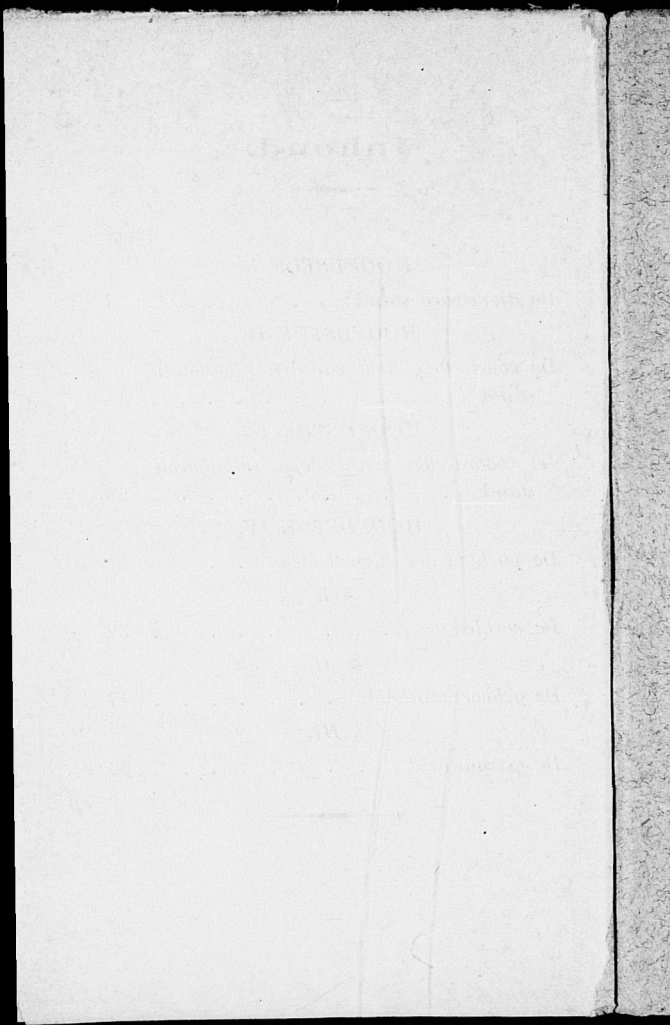
<i>De eerbied</i>	32
-----------------------------	----

§ II.

<i>De gehoorzaamheid</i>	47
------------------------------------	----

§ III.

<i>De getrouwheid</i>	63
---------------------------------	----

*Van denzelfden schrijver zijn bij de uitgevers
dezes verschenen en alom verkrijgbaar:*

HET
LIJDEN VAN CHRISTUS,
een leerschool
der voornaamste deugden.

Prijs franco per post f 1,75.

HEILZAME WENKEN
betrekkelijk de roeping en voorbe-
reiding tot den huwelijken staat
Prijs f 0,34.

PLICHTEN DER GEHUWDEN.
Prijs f 0,34.

HEILZAME RAADGEVINGEN
aan Katholieke ouders
betrekkelijk de opvoeding hunner
kinderen.

Prijs f 0,34.

GOEDE RAADGEVINGEN
aan eene jonge dochter in de wereld.
Prijs f 0,30.
